

Vastaus kirjalliseen kysymykseen korkokaton tai muun vastaavan opintovelallisten korkoriskiä pienentävän mekanismin käyttöönottamiseksi

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Outi Alanko-Kahiluodon/vihr. ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 739/2022 vp:

Aikooko hallitus ryhtyä toimenpiteisiin opintolainan korkokaton tai muun vastaavan opintovelallisten korkoriskiä pienentävän mekanismin käyttöönottamiseksi?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Opintotukilain (65/1994) mukainen opintotuki koostuu opintorahasta ja valtiontakauksesta opintolainalle. Opintolainat ovat markkinaehtoisia ja yleensä ne sidotaan markkinoilla oleviin 12 kuukauden viitekorkoihin. Tällä hetkellä 12 kuukauden Euribor-korko on hieman yli 3 prosenttia ja tyypillinen pankin lisäämä marginaali on 0,5 prosenttia. Opiskelija ja pankki sopivat lainan ehdoista kuten koroista ja takaisinmaksuajoista. Korkotason nousu voi tarkoittaa esimerkiksi lainan täysimääräisesti hyödyntäneillä useiden tuhansien eurojen lisäystä korkomenoissa takaisinmaksuajan ollessa esimerkiksi 10 vuotta.

Opintovelallisen taloudellista tilannetta turvataan nykyjärjestelmässä usealla tavalla. Ensinnäkin opiskeluaikana korkoja ei tarvitse maksaa, koska ne lisätään velkapääomaan. Opiskelijalle ei siis aiheudu opiskelujen aikana korkomenoja. Menettely poistaa myös sen riskin, että opintolaina tulisi kesken opintojen irtisanotuksi ja valtion varoista maksettavaksi korkojen maksun laiminlyönnin vuoksi.

Opintolainan turvallisuutta lisääviä tekijöitä nykymallissa ovat myös korkoavustus, opintolainahyvitys sekä takausvastuuvelan maksuvapautukset. Korkojen nousu edellyttää näiden elementtien toimivuuden tarkastelua. Pienituloisen opintovelallisen opintolainan korot voidaan maksaa nykyisin korkoavustuksena. Korkoavustuksen tuloajat määräytyvät huollettavien lasten määrän mukaan ja niitä tarkistetaan määräajoin palkkakertoimen muutoksen perusteella. Korkoavustuksen tuloajoja voitaisiin korottaa korkoavustuksen kohdentamiseksi nykyistä kattavammin esimerkiksi alle keskituloisille opintovelallisille. Korkeakoulututkinnon

suorittaneille myönnettävä opintolainahyvitys turvaa osaltaan lainansaajan tilannetta pienentäen pankissa olevaa opintovelkaa tyypillisesti noin kolmanneksella. Opintolainahyvitys kohdentuu määrääjässä tutkinnon suorittaneille ja sen ehtoissa on myös otettu huomioon tietyt elämän tilanteet, jotka voivat vaikeuttaa hyvityksen suoritusaikeiden saavuttamista.

Opintolainahyvityksen kattavuutta on myös mahdollista parantaa. Esille on noussut esimerkiksi hyvityksen ulottaminen ammatillisen tutkinnon suorittaneille opintovelallisille.

Jos opintovelallinen laiminlyö velan takaisinmaksun pankille, Kansaneläkelaitos maksaa valtiontakauksen perusteella lainan pankille. Opintolainansaaja on kuitenkin velvollinen maksamaan valtiontakauksen perusteella luottolaitokselle maksetun määrän (*takaussaatava*) Kansaneläkelaitokselle. Kansaneläkelaitos voi sopia takaussaatavan maksujärjestelyistä opintolainansaajan kanssa. Järjestelmä turvaa lisäksi kaikkein heikoimmassa asemassa olevien tilannetta siten, että opintolainansaajalla on oikeus saada vapautus takaussaatavan ja sille kertyneiden korkojen maksamisesta pienten tulojen ja työkyvyttömyyden perusteella. Myöskin takausvastuulainan maksuvapautuskäytäntöjä on mahdollista kehittää.

Opintotuen lainapainotteisuus ja korkotason nousu edellyttävät myös sen arvioimista, tulisiko jo olemassa olevien elementtien lisäksi ottaa käyttöön korkokatto tai muu korkosuojaus.

Korkosuojausten kustannuksiin eri malleissa vaikuttaa olennaisesti se, kuinka paljon lainakanta kasvaa nykytasosta ja kuinka pitkän ajan lainansaaja saa lainalleen suojausta. Korkosuojausten voi olettaa pienentävän myös valtion takauksesta aiheutuvia tosiasiallisia riskejä korkojen noustessa. On myös mahdollista, että pankit alkavat tarjota erityisiä opintolainoihin liitettäviä vapaaehtoisesti otettavia korkosuojauksia. Tällöin lainansaaja vastaisi joko kokonaan tai osittain suojauksen kustannuksista. Erilaisia korkosuojausvaihtoehtoja onkin tarkoitus selvittää tarkemmin. Seuraavan hallitusohjelman yhteydessä on mahdollista ottaa kantaa opintotukilainsäädännön kokonaisuudistukseen, jonka yhteydessä on mahdollista arvioida myös korkokaton tai muun korkosuojauksen käyttöönoton edellytyksiä.

Helsingissä 23. helmikuuta 2023

Tiede- ja kulttuuriministeri Petri Honkonen

VN/3788/2023-OKM-3

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: